

Osváth Gábor

Egy koreai szó a magyar szlengben: *Kocsedó*

A mai magyar nyelvbe idegen szóként beépült koreai szavak legismertebbje három kínai szótagmorfémából van összeállítva, és a koreai küzdősportnak a neve: 跆拳道 대권도 *thekvondo*. Jelentése: a lábbal és kézzel való harc művészete. Ezt a szót a koreai kiejtési szótár [*taekwəndo*] alakban adja meg.¹ A koreai kiejtést tükröző IPA-átírást [*thaekwəndo*] követve a magyar MTA-féle transzkripció egy helyesírási szótár szerint *thekvondo* lenne;² azonban – minden bizonnyal a külföldi átírások hatására – ezt a formát a magyar sajtó sohasem alkalmazza. Több helyesírási változatot sikerült összegyűjtenem:³ *tekvondo*, *tekvondó*, *tekvando*, *tekván-do*, *tekwán-do*, *taekvandó*, *tékvándó*, *taekwon-do*, *teakwon-do*, *teakwondo*. Előfordul, hogy ugyanabban a cikkben két változat is felbukkan: *taekwon-dó(zik)*, illetve *Taek Won-do*.⁴ A sportág nemzetközi dokumentumaiban egységesen a *taekwondo* alak szerepel (World Taekwondo Federation), ezt vette át a magyar szövetség is a nevében: Magyar Taekwondo Szövetség, de a magyar helyesírási szabályoktól eltérően a honlapjukon minden említéskor nagy kezdőbetűvel (*Taekwondo*). A küzdősport neve a magyar kiejtésben *tékvándó* alakban rögzült.

Egy másik szó, a 김치 *kimcsi* eredeti koreai szó, és egy ételnek a neve, ami az igen intenzív és hatékony dél-koreai országimázs-propaganda jóvoltából egyre ismertebbé válik külföldön, így hazánkban is. Egy 2003-as kiadású angol értelmező szótár már tartalmazza *kimchi* alakban.⁵

¹ Kang 2010: 285.

² Laczkó–Mártonfi 2004: 261.

³ Osváth 1996.

⁴ Népszabadság, 1988. ápr. 12. p. 16.

⁵ Bullin 2003: 887.

A két szótagból álló sino-koreai 主體 주체 *csu'cshe* ('gazda' / 'tulajdosnos' + 'test') ugyan még nem része a magyar szókészletnek, de az észak-koreai politikusok szerint annak kellene lennie. A szó a Koreai Munkapárt által az 1960-as években meghirdetett harmadik utas, önerőre támaszkodó politika metaforikus elnevezése, ami a budapesti észak-koreai követség magyar nyelvű kiadványaiban *dzsucse* alakban szerepelt. A phenjani propaganda azt sugallja az ottani polgárok számára, hogy ez a fogalom világszerte ismert, mert a haladó erők mindenhol erőt merítenek ebből az eszméből. Phenjani tanárom nagyon csodálkozott, amikor mi, magyar diákok kijelentettük, hogy nem ismerjük ezt a szót. A két kínai szótagmorfémát úgy értelmezik, hogy a koreai nép gazdaként, tulajdonosként rendelkezik a testével, azaz a sorsával; következésképpen nem kell alkalmazkodnia a külföldi elvárásokhoz, mert idegenek segítségével nélkül is mindent képes a saját erejével megvalósítani. A szó hazánkban azonban csak a nemzetközi életben jártas szakemberek előtt ismeretes. A *csucshe* a szöuli nyelvváltozatában szintén előfordul, de ott más jelentése is van: 'the main/principal body/group'; egy példa: 주체 세력 主體 勢力 'the main group (body) of a movement'. A dél-koreai szótár korrekt módon feltünteti az északi jelentésárnyalatot is.⁶

A koreai háború (1950–1953) idején vált ismertté egy koreai földrajzi név, a *Kocsedo*. Ami a szó magyar átírását illeti, a magyar ortográfia a szovjet TASSZ hírügynökség cirill betűs transzkripcióját másolta át latin betűsre a *Phenjan*, *Panmindzson*, *Kim Ir Szen*, *Li Szin Man* szavak átírásához hasonlóan.⁷ Ebben az esetben helyesírásunk – helyesen – a hagyomány elvéhez ragaszkodik, azaz nem követi az érvényes magyar szabályt, amely szerint *Kodzsedo*, *Phjongjang*, *Phanmundzsom*, *Kim Ilszong*, *Ri Szungman* lenne a helyes alak.

A katonai szlengben a földrajzi nevek nem ritkák: a *kambodzsa* és a *kamcsatka* 'verekedés' vagy 'kitolás'/'szivatás', a *doberdó* 'felső ágy a körletben'.⁸

⁶ Mun 1989: 1983.

⁷ Ligeti 1981: 483–498, Laczkó–Mártonfi 2004: 259–261.

⁸ Kis 2008.

A katonai szleng szótárában és internetes szlengszótárakban fordul elő a szintén földrajzi nevet jelentő koreai *Kocsedo* szó, ingadozó helyesírással: idézőjellel vagy idézőjel nélkül, időnként megtartva nagy kezdőbetűvel jelzett tulajdonnév jellegét, a szóvégi *o* pedig hol hosszúnak, hol rövidnek van írva. Az általam gyűjtött anyagban a leggyakoribb változat: *kocsedó*.

Kodzsedo (巨濟島 거제도, a hivatalos magyar helyesírás szerint: *Kocsedo*) Korea második legnagyobb városától, Pusztától 40 kilométerre levő sziget, amely Dél-Kjongszang tartományhoz tartozik. Korea második legnagyobb szigetének a területe 383 km². Központja Kodzse városa (巨濟市 거제시) 220 ezer lakossal. A szigetet a szárazfölddel két híd köti össze. Legmagasabb pontja 580 méter. Itt van Dél-Korea második és harmadik legnagyobb hajógyára. Történelmében két fontos epizód említendő: Li Szunsin (이순신) admirális a 16. század végén egy tengeri csatában a sziget mellett győzte le a japán flottát. A második esemény a koreai háborúhoz fűzi: itt volt az ENSZ-csapatok legnagyobb hadifogolytábora, ahol 170 ezer észak-koreai és kínai katonát őriztek, akik egy lázadásuk során még az amerikai táborparancsnokot is foglyul ejtették.⁹ A koreai háborúban a propaganda, a dezinformáció, a lélektani hadviselés óriási szerepet játszott, és emiatt a kommunista médiában a kocsedói hadifogolytábor a brutalitás, embertelen bánásmód szimbólumává vált, olyasféle konnotációval, mint amelyet napjainkban a lengyelországi *Auschwitz* vagy a szovjet *gulág* sugall. Hazánkban ekkor még egy brosúra is megjelent a beszédes *Kocsedo vádol* címmel.¹⁰ Idézetek a műből: „Az amerikai imperialisták valóságos embermészárszéket rendeztek be Kocsedón (...), Kocsedo nevének ma iszonyúbb csengése van, mint Auschwitznak és Majdaneknek volt” (4. oldal). „A hadifoglyok százaikat céltáblának használják lögyakorlataikhoz (...), bevezették a felnégyelést” (5. oldal). „Kocsedo neve úgy fog élni az emberek emlékezetében, mit az a hely, ahol a világ legállatiasabb hadserege a történelem legundorítottabb bűneit követte el” (15. oldal). „Kocsedo: iszonyatos vád az amerikai

⁹ Földi 2014: 193–196.

¹⁰ Révész 1952.

halálgyárosok, hadimilliomosok és barbár hadseregük ellen (...). Nincs becsületes ember, akit a Kocsedo-szigetén végbemenő szörnyűségek ne tanítanak meg még jobban gyűlölni a hitleristák módszereinél is vadállatibb új fasiszta módszereket alkalmazó amerikai imperializmust” (22–23. oldal).

Az intenzív hazai sajtópropaganda hatására a *Kocsedo* jelentése a magyar szlengben nagyon negatív, ugyanakkor a szlengre jellemző csúfolódó, humoros hangnem is a szó jellemzői közé tartozik. A magyar katonai szleng szótárában a meghatározása (az eredeti kiemelésekkel): „**kocsedo** fn *ritk* 1. A katonák egy csoportjának rémuralma, a többiek megfélemlítése; **csikágó**. 2. Felmosás, fókamóka (mint a takarítás első fokozata, ld. még **rodézia**, **vityapuszta**, **gamás**. Kocsedo/Kojedo: kis sziget Dél-Korea partjainál, amely az 1950–1953-as koreai háborúban az amerikaiak és dél-koreaiak hírhedt internáló tábora volt.”¹¹ A katonaságnál megszokott mostoha bánásmódra utalnak az interneten megjelenő szövegek is: „Nem állíthatom, hogy az empatikus Etter Dönci rossz ember volt, de jó se. Hiszen *be is riadóztatott* volna bennünket, mint Czövek honvédet az alapkiképzés idején tatarodó után a kiképző tiszt, majd: teljes menetfelszerelésben foka-móka. Ez ám a multság. Kocsedó!”¹² Egy internetes fórum *tata* nevű hozzászólója is hasonló élményekről számol be: „Gondolom, sokan találkoztatok a kocsedó szóval, ami nagyon rettenetes dolog jelzőjeként szolgál. Nálunk, ha az öregek bekocsedóztak, akkor az azt jelentette, hogy a körletet teleszórták szeméttel, rá egy halom ultra és pár vödör víz, aztán a kopasz takaríthat. Magát a szót mindenki ismerte, de hogy mit jelent valójában, azt senki sem tudta megmondani. Kocsedó egy helység valamelyik Koreában, ahol az 50-es években, a koreai háború idején volt egy borzalmas vérengzés. Azért elég érdekes metamorfózison ment át 40 év alatt, nem?”¹³ Egy másik kommentelő hasonló élményekről számol be: „Nálunk a seregben, ha az öreg

¹¹ Kis 2008: 185.

¹² www.blogsziget.hu6blogs/atlasz/index.php?pid=3179 (Utoljára megtekintve 2015. 02. 11-én).

¹³ forum.index.hu/Article/showArticle?na_start=60&na_step=30&t=9000327&na_order= (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

katonák kijelentették, hogy „kocsedo lesz”, az egész éjszakás sikálást jelentett.”¹⁴ Egy 2009-ben alapított, főtevékenységeként a villanszerelést említő cég a következő nevet viseli: Kocsedo Kft. A vállalkozás internet címe: kocsedo2009@gmail.com; a cégalapító minden bizonnal katonakori negatív emlékeit idézte föl a névválasztás során.

A katonai szleng szótára nem említi, hogy a Kocsedó nemcsak az embertelen bánásmódot, hanem annak színhelyét, a laktanyát vagy annak egyik épületét is jelenthette. A Ferihegyi repülőtér egykori határőrépülete viseli ezt a nevet, a buszmegállónál egy tábla látható ezzel a névvel, sőt ilyen megfogalmazást is találtam: „Ferihegyi gyorsforgalmi út – Kocsedo gyalogosátkeelő”. Egy címmegjelölés az interneten: „Repülőtéri Rendőr Igazgatóság RRI Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér (Kocsedo), 1675 Budapest, pf. 10.” A főnök-beosztott viszonyról indított internetes topik Csecskedi Péter nevű hozzászólója írja 2008. május 17-én: „Naszóval Bendes Győző (akkor még ezredes volt az istenadta), a nagygoré a Budapest Határőr Igazgatóságon (Ferihegy-Kocsedó 1998-ban) volt a főnököm, és imádtuk egymást.”¹⁵ Ezen az internetes fórumon a Legnagyobb repülő élményem elnevezésű topik kapcsán írja a Zolibá nevű hozzászóló 2000. március 28-án: „Elmondom a dolgot Ferihegy-Kocsedóról. Kb. arrafelé, amerre most a „KO-CSEDÓ” buszmegálló van, állott egy épület szolgálati lakásokkal. Ezúton volt biztosítva a reptér készenléti szolgálata. A lakások komfort nélküliek, folyosói WC-s darabok voltak. Történt, hogy a Távols-Keleten háborúk törtek ki, melyekről a szocialista országokban az internacionalizmus nevében sokat tudósítottak. A tudósítások megemléstették Kocsedót mint egy embertelen körülményeket biztosító tábor (hadifogolytábor?) helyét. Ennek következtében az uralkodó viszonyok miatt a szolgálati lakásokat tartalmazó épületeket „Kocsedó” névre keresztelték a helybeliek. Én persze akkor nemigen éltem, és elmondásból ismerem a történetet. Ha valaki pontosítani tudja, hogy melyik országban van az eredeti Kocsedo, vagy az itteni épület további sorsát

¹⁴ forum.index.hu/Article/showArticle?go=29430251&t=9008229 (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

¹⁵ www.jogiforum.hu/forum23/15660.0.0.1.1. (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

ismeri, szívesen meghallgatnám.” A repülőgépek rajongóinak webes oldalán egy kommentelő némileg másként vélekedik, és így írja le a repterület egyik részét: „Itt ért véget a civilizált világ. Nem véletlen, hogy ezen a tájékon egy műhelyt a ferihegyi köznyelv csak Kocsebónak (sic!) nevezett, bár már 1972-ben is alig-alig tudta valaki, hogy honnan a név. (A koreai háború és annak félelmetes hírű hadifogoly tábora volt a keresztelő.)”¹⁶

A szó azonban nemcsak a katonai szlengben fordul elő, és a mostoha higiéniai és egyéb viszonyok miatt nemcsak laktanyaépület, hanem diákkotthon vagy munkásszálló, sőt lezúllott városrész és egykori munkatábor is megkaphatta pejoratív névként. A „Szállás vagy képzőhely?” címet viselő, diákkotthonokkal kapcsolatos konferencia beszámolójában olvasható a debreceni egyetemmel kapcsolatban: „Kissné Bagó Krisztina egy másik kollégiumi rejtélyre derített fényt. A címben szereplő Kocsedő eredetileg egy dél-koreai szigetcsoport, ahol az amerikaiak a koreai háború idején internálótábort működtettek. Ez egyben az 50-es évek kollégiumi, pontosabban diákszállói viszonyait jól jellemzi.”¹⁷

Egy neves szociológus, Berényi István így emlékezik vissza debreceni diákéveire: „A Benczúr utcában laktunk, ott volt a kollégiumunk. Azt úgy hívták a hallgatók, hogy Kocsedő, ami állítólag koreai katonai, rossz hírű tábor volt. Az igaz, hogy 16-an voltunk egy szobában.” Figyelemre méltó a szerzők lábjegyzete is: „Kocsedo (Koje do, mai latin betűs átíratban: Geojedo) hadifogolytábor volt a koreai háború (1950–1953 idején, így került át a neve a magyar katonai szlengbe, illetve – az interjú tanúsága szerint – a diákszlengbe is”.¹⁸ A katonai szleng és a diáknyelv kapcsolatára utal egy volt határőr bejegyzése is, aki az 50-es években a jugoszláv határnál, Böhönyén szolgált: „A koreai háború idején fogalommá vált Kocsedő, ahol a foglyokat kínozták. Böhönye lett a magyar Kocsedő! Debrecenben pedig a külső kollégiumi telep kapta ezt a nevet.”¹⁹ Erről a kollégiumról van szó

¹⁶ Makettinfo.hu/forum/forszoveg.php?forumID=32&first=400A (Utoljára megtekintve 2014. 11. 04-én).

¹⁷ www.mflsz.hu/2012vandorgyules (Utoljára megtekintve 2014. 11. 04-én).

¹⁸ Bögge–Fekete 2012: 7.

¹⁹ <https://www.yumpu.com/hu/document/view/25057179/-9/35> (Utoljára megtekintve 2015. 02. 9-én).

a Pál Ágnes professzor munkásságát tárgyaló könyvben is: „1956. október 23-a, egy verőfényes keddi nap ugyanúgy indult, mint bármelyik korábbi. A KLTE kollégiumából, amelyet tréfásan Kocsedónak hívtunk, nyolc órára beértünk az egyetem IV. emeletének földrajzi előadótermébe.”²⁰ Szegeden a gyógyszerésztudományi kar egyik épületéről írják: „Harmadik emeletén Csík professzor vezetésével Orvosi Biológia Intézet működött, illetve férfi-kollégium volt (diáknéven »Kocsedó«), amely nevét egy távol-keleti szigetéről kapta, ahol akkoriban borzalmas háborús dolgok történtek.” A szerző megemlíti azt is, hogy a koreai nevet itt is a túlzásfoltosság és az abból következő mostoha higiéniai viszonyok érdemelték ki: a két szobában vaságyakon 35–40 fő lakott.²¹

Előfordul az is, hogy nem a negatív tapasztalatok, hanem a játékos névadás, két szóalak hasonlósága vált egy épület névadásának okozójává. A Wikipédia Terplán Zénó egyetemi tanárt, a Miskolci Egyetem Gépelemek Tanszékének egykori professzorát bemutató szócikkében szintén előfordul a szó: „...egy ideig még helyet kellett biztosítaniuk a Sopronból érkező, Geleji Sándor vezette Kohógéptani Tanszéknek is, amíg fel nem épült a kohász épület (népszerű nevén a kocsedó)”. A Miskolci Öreg Kohászok írják az interneten: „önfelelt játékos örömet jelentettek a Kocsedó folyosóin konzervdoboz-rúgó pekedli és a tanköri rajzasztalokon játszott izgalmas gombfocicsaták.”²² A névválasztás magyarázatát a Wikipédián, a Miskolci Egyetem Kohógéptani és Képlékenyalakítástani Tanszékének honlapján találhatjuk meg: „1958-ra elkészült a kohász tanszékek épülete (helyi szóhasználatban a Kocsedó), ahol a tanszék is új épületet kapott.” Az 1958-as évszám arra utalhat, hogy akkoriban még élénken élt az 1953-ban befejeződött koreai háború emléke, a *kohász* szó első szótagja pedig megegyezik a *Kocsedó*éval, tehát a hasonlóság válhatott a névadás okává.

²⁰ Szónoki–Pál–Karancsi 2007: 25.

²¹ Kata: 2013: 109.

²² www.freeweb.hu/kohaszok.html (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

A *Kocsedó* munkatábor neve: az oroszlányi városi tévé az ott bemutatott, *A Pokol tornácán* című dokumentumfilm kapcsán írja: „Az egykori XVI-II-as akna melletti rabtáborról, a *Kocsedó*-ról sokáig csak suttogva mertek beszélni Oroszlányban!”²³ Bazsánt Antal nyugdíjas vájár nyilatkozata egy ottani újságban: „A XVIII-as aknán, a »kocsedón« vájárként dolgoztam a rabok között 1952-től, amíg az akna meg nem szűnt. Kevesen tudják, hogy a »kocsedó« elnevezés a koreai háborúból ered. Azt hiszem, egy koreai fogolytábor neveztek így, ahol amerikai katonákat (sic!) tartottak fogva.”²⁴ Valószínűleg erről a munkatáborról ír Moldova György *A Balaton elrablása* című könyvében: „Távolabb újra megáll velünk a kocsi, az egykori Kisgyón község helyén járunk. Valaha szénvagyont fedeztek fel és bányát nyitottak ezen a területen, a falu 300 lakosának még a környékről is el kellett költöznie. A művelés már régen leállt, de néhány bányaépület maradványai még most is látszanak. Egy munkásszállóban, amelyet az 1950-es évek hírhedt koreai hadifogolytáboráról »Kocsedónak« neveztek el, feketevágásért és más közellátással kapcsolatos »bűncselekményért« elítélt rabok laktak.”²⁵

A hadifogoly- és egyéb táborok mostoha viszonyaira utal egy internetező, akinek korábban sok gondot okozott nehéz természetű, beteg hozzátartozójának otthoni ellátása: „Persze a kórházi regulát eszünk ágában sem volt megtörni, és egyébként már régóta mondogattuk, amikor az állandó morgása és elégedetlensége kezdett kiütni bennünket, hogy nem ártana egy kis kórházi »kocsedó«, ahol rendbe hoznák, és megbecsülné azt az ellátást és gondozást, amit saját otthonában kap.”²⁶

²³ www.oritel.hu/index.php?sid73&tag= (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

²⁴ Oroszlányi Krónika, 2003. október 24. p. 3.

²⁵ Moldova 2000: 146.

²⁶ 10e-pilog98.blogspot.hu/2011/01/aranyos-vicussa-voltam.html (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

A Jancsó Miklós életéről szóló könyv két helyen is a filmesek körében ismert szóként említi a Nemeskürty István vezetésével megalakult Budapest Stúdió székhelyét: „Kétségtelen, az újjászerveződé Hunnia lenézte a Könyves Kálmán körüti »Kocsedót«”,²⁷ majd néhány lappal odébb: „Mészáros Márta miután Moszkvából friss diplomával hazatért, neki is a Kocsedo jutott.”²⁸ A szóadás motívumai valószínűleg a helyszín kisebb tekintélye, mostohább viszonyai lehetettek a stúdió megalakulása idején.

A *Kocsedó* nyomortelep is lehet. Az angol sajtóban a magyar vidék lepusztultságáról írottak kapcsán jegyzi meg sajátos stílusában egy kommentelő 2014. május 12-én: „Azzal lehet fokozni, hogy fasza kocsedók vannak a Mecsek oldalában, és a kocsedó+panoráma kombó kifejezetten süti. A legjobb kombó viszont a mecsekoldal+kocsedó+baxtárca kombó, ami az emlékműnél már komoly hírnévvel büszkélkedik.”²⁹ A gyöngyösi Mátra Múzeum közleményében egy rovarfaj elterjedtsége kapcsán a nagyszámú lelőhely között szerepel: „Sopron: Kocsedó-völgy, Kocsedó-patak”.³⁰ A Kocsedó-név valószínűleg a környék elhanyagoltságára utal.

Negatív sajátosságra utal egy étellekkel kapcsolatos internetes fórum humoros bejegyzése is: „Vannak, amiknek mi adunk nevet, mert nem tudjuk, hogy nevezzük, és van pl. kocsedó nevű ételünk is: minden, ami van a hűtőben.”³¹ Kissé kaotikus, ám kedélyes családi összejövetelre utal egy internetes kérdésre adott válasz: „Kedvenc rendezvény vagy buli: családi kocsedó parti.”³² Rendezetlen viszonyokra utal az az internetes szöveg is, amely régi autók árverésén történetekkel kapcsolatos: „Gyűjtőtársamnak felteszem a kérdést: Mi ez itt? Börze vagy kocsedó?! Arra célozván, hogy három asztallal kevesebb az árusító, illetve a lehetőség!”³³

²⁷ Marx 2000: 65.

²⁸ Marx 2000: 70.

²⁹ www.playdone.hu/forum.php?action=pI&I=441158 (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

³⁰ *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis*, 29 [2005]: 93.

³¹ Sgforum.hu/listazas.php.3?id=1084450059corder=reverse...624... (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

³² hu.netlog.com/hazimuhely/extra (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

³³ retroautofan.hungarianforum.net/t37-beszamolo-norev-borze-2010-12-12-by-kremli (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

Egy internetes fórumon valaki megemlítette a *kocsedó* szót, de mások nem értették a jelentését. Válaszként a következő üzenet érkezett: „Mi az a kocsedó???? = balhé, ramazuri, csetepaté stb.”³⁴ Ez a jelentése Gere István tájnyelvi és szleng elemeket ötvöző elbeszélésében is, amelyben a Jézus-történetet meséli el ironikusan az elbutított, műveletlen tömegek nyelvén: „No, miután megvót a nagy céció, ment a dógára mindenki, azt fakszóták a világ négy tája felé, hogy mosmán kóser lesz minden. Nagy nudlit. Még csak akko jött az igazi kocsedó.”³⁵ Rédlí Lajos a sportkedvelők szlengjében írta meg a magyar történelem eseményeit, ebből egy részlet: „Tök állat, hogy Álmost a sorozatos vereségek miatt saját sporijai tették hidegre. Ez a kocsedó azonban az NB-2 népek körében elterjedt vallási afterparty volt.”³⁶

Egy tüntetés kapcsán rendőrök beszélgetnek: „Tudod, milyen kocsedó lesz itt, ha ennek híre megy?”³⁷ A vasútnál is előfordulhatnak ehhez hasonló kellemetlenségek: „Mindenféle ostoba minőségbiztosítási meg egyéb idióta, trendy (sic!) előírásokat kell betartani, s ha nem tartják be, akkor bizony kocsedó a forgalmásznak!”³⁸

Az MTV Este című műsoráról szólván a riporter és az interjúalany feszült viszonyát, a kínos helyzetet jellemezték ezzel a szóval a kommentelők: „Tóth András+Demeter kocsedó volt. Tóth tekergett és vinnyogott. Demeter egyre jobb.”³⁹ Egy székesfehérvári komment szerint: „Nálunk kocsedo lesz, a görögöknél meg adósság-átütemzés.”⁴⁰ A Magyar Hírlap netes kommentelője, Kötélglyártó írja szándékolatlanul hibás helyesírással és szóhasználat-
tal 2012. május 18-án: „Mit kék itt annyit viczorogni, mi kúttúk a Fidesz+KDNP-t a parlamentbe, hogy rendet csináljon a kocsedóba, meg hozza hejre az elqrt dógokat...” Válaszul Árgus 2012. május 18-án ezt írja: „Kötélglyártó41!

³⁴ www.nlcafe.hu/index.php?id=4418&&csatid (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

³⁵ www.kalligram.eu/kalligram/archivum/1996/V.-evf.-1996.-december (Utoljára megtekintve 2014. 11. 12-én).

³⁶ <https://notegraphy.com/lajosredli5/note/1447593> (Utoljára megtekintve 2014. 11. 12-én).

³⁷ Magyar Narancs 2009. május 28. p. 47.

³⁸ forum.index.hu/Article/showArticle?go=109668800ct=9005494 (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

³⁹ forum.gondola.hu/gondolatForum>kozelet (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

⁴⁰ www.szekesfehervar.pogarinfo.hu/modules.php?name=news&file=print&sid=2592. (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

Ez a *kocsedó* kifejezésed a közel 50 évvel ezelőtti gyakorlati oktatómra emlékeztet. Senki mástól sem azelőtt, sem azóta nem hallottam.⁴¹ Hogy mégsem annyira ritka ennek a szónak az előfordulása, a forum.index.hu Szereti valaki a cigányokat? topikjának hozzászólói is bizonyítják; négyen használják hasonló jelentésárnyalattal a *kocsedó* szót. *Atmenetilegcsaba* írja iskolai élményei kapcsán: „...de közben ment a kocsedó, anyám nem győzte belőlem a serkét fogni, lévén a padtársam Mozsár volt” (2006. okt. 29.). *Suriyu* írja: „Ha Gyurcsány nem megy, itt Kocsedó lesz!” (2007. júl. 14.). *Refil* hozzászólásából: „Bízz benne, hogy így lesz, mert, ha nem... kocsedó lesz az országban” (2008. máj. 30.); *res non verba* véleménye: „Ha egy átlagembernek leesne, mire használják a politikusok a cigányokat, itt kocsedó lenne” (2008. aug. 27.). Ugyanezen az internetes fórumon a „Mozdonyvezetők sörözője” topik kapcsán vasutasok fejtik ki véleményüket; *sörösgigant* írja: „keddre hó, havas eső, ónos eső... Attól függ, a légörvény vagy front mely oldalán leszünk... Pár tized fokon múlik... ha ónos eső, akkor kocsedó!” (2009. dec. 20.) Egy fotózással kapcsolatos fórumon íródott a következő bejegyzés, ami arra utal, hogy a sikeres műalkotás létrehozása szenvedéssel, áldozattal jár: „A minőségért persze kocsedó jár, de igenis fontos hogy egy érzelmileg kiélezett szituációban gondoltál a képre.”⁴²

A *Kocsedó* a börtönszlengben: „Aztán amikor a trokhar púró kutya fel-dörzsöli az akrem basadót a sameszoknál, kocsedó lesz neki.”⁴³ A mondat arra utal, hogy elbánnak majd öreg zárkatársukkal, ha az elárulja a börtönőröknek, hogy mobilt rejtegetnek a cellában.

A *Kocsedó* személynév is lehet, például Varga Rudolf *Ami a csövön kifér* című, 2001-ben megjelent regényében: „Váratlanul újabb bűnözők veszik kezelésbe Antit: Kocsedó és Bors, az állandóőrök, akik szintén a lábrakelt szajrét, a kincset keresik.”⁴⁴ Pelle János elbeszélésében egy tiszt kapja meg ezt a nevet: „Azt sem tartottam kizártnak, hogy a gh. szolg. vez. alh., más-ként Kocsedó csak ugrat azzal, hogy maradjak benn a seregben.”⁴⁵ Internetes

⁴¹ archivum.magyarhirlap.hu/node/323238 (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

⁴² www.fotozz.hu/foto_megmutat?_Foto_ID=227100 (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

⁴³ bortonszleng.blog.hu/2011/12/15akrem (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

⁴⁴ magyar-irodalom.elte.hu/ezredveg/0206-7/0206-74html (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

⁴⁵ Pelle 1990: 243.

kommentelő neveként is előfordul, neki válaszolnak így: „Kocsedo! Kérlek, ne cigányozz!”⁴⁶

Egy blogger irodalmi igényű eszmefuttatásában (Hányas vagy? 38-as?) különböző, a nemzedéke által jól ismert szavakat párosít össze egymással. Az egyik így hangzik: „Észak-Korea, Dél-Korea, Kocsedó”.⁴⁷ Balázs Géza nyelvész honlapján, a „2012-es napszók” című rovatban a médiában hallott és megjegyzésre érdemes szavakat, kifejezéseket sorolja fel, közöttük ezt is: „Olyan, mint a kocsedo. Nagyon rossz. 60-as évek.”⁴⁸

A szó mára már kiment a divatból, de – mint láttuk – esetenként felbukkanhat. Általában csak azok emlékeznek rá, akik az ötvenes, hatvanas években már felnőttként éltek, vagy azok a katonák, akik negatív élményeik miatt használták. A szót megörökölték az újabb nemzedékek, és így fennmaradt anélkül, hogy használóinak zöme tudná, hogy a *Kocsedo* a koreai nyelvből származik, és mit jelentett eredetileg.

⁴⁶ nepszava.com/2012/07/velemeny/teodor-ritter-bunozok-bortonon-kivul-belul.html (Utoljára megtekintve 2015. 02. 12-én).

⁴⁷ nefelejts.blogspot.com/...hanyas-vagy-28-as-38-as-48-as-58-as-68.html (Utoljára megtekintve 2014. 11. 4-én).

⁴⁸ www.balazsgeza.hu/page_id=3717 (Utoljára megtekintve 2015. 02. 12-én).

Hivatkozott szakirodalom

- Bögre Zsuzsanna – Fekete Attila 2012: „Aki nem hagyja magát elveszni, csak az nincs elveszve. Interjú Berényi Istvánval.” <http://socio.hu/archivum/2012/4> 2012/4. 69–70.
- Bullin, Stephen (ed.) 2003. *Longman Dictionary of Contemporary English*. Harlow, Essex: Longman.
- Földi Pál 2014. *A koreai háború. Egy kommunista agresszió kudarca. 1950–1953*. Budapest: Csengőkert Könyvkiadó.
- Kang Szonggon 강성곤 2010. *Hangugo parum siljong szoszadzson 한국어 발음 실용 소사전* [A koreai nyelv kiejtésének kisszótára]. Szöul: Hjong-sil cshulphansa.
- Kata Mihály 2013. *Kedvessy*. Szeged: JATE Press.
- Kis Tamás 2008. *A magyar katonai szleng szótára*. [Második, javított, bővített kiadás.] Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó.
- Laczkó Krisztina – Mártonfi Attila 2004. *Helyesírás*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Ligeti Lajos (szerk.) 1976. *A keleti nevek magyar helyesírása*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Marx József 2000. *Jancsó Miklós két és több élete*. Életrajzi esszé. Budapest: Vince Kiadó.
- Moldova György 2000. *A Balaton elrablása*. Budapest: Dunakanyar Kiadó.
- Mun Dzsésik et al. 1989. *The New World Comprehensive Korean–English Dictionary*. Seoul: Si-sa.yong-o-sa.
- Osváth Gábor (– Balogh Tibor István) 1996. „A koreai nevek magyar kiejtése és helyesírása.” In: Székely Gábor – Cs. Jónás Erzsébet (szerk.) *Nyelvek és nyelvoktatás a Kárpát-medencében*. A VI. Országos Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia előadásai. I. kötet. Nyíregyháza: Bessenyei György Könyvkiadó, 307–315.

Pelle János 1990. „Szégyen.” In: Mátyás István (vál. és szerk.): *Szép magyar novella*. Budapest: Új Idő Kft., 242–258.

Révész József 1952. *Kocsedo vádol* (Mi van a világban? Az Országos Béke-tanács külpolitikai füzetei). Budapest: Szikra Nyomda.